

Kulturdepartementet

Remissvar – Från kris till kraft (SOU 2021:77)

Folkets Hus och Parkers synpunkter

Sammanfattning

Folkets Hus och Parker anser att:

- utredningens förslag generellt är positiva och att den på många områden träffar rätt i syfte att stärka kulturens återstart,
- förslagen för att stärka den ideella kultursektorn dock är alldeles för svaga,
- istället för förslaget att dela ut kulturcheckar om 585 miljoner kronor ska pengarna användas för att stärka de ideella kulturarrangörerna under kommande tre år,
- det saknas förslag för att stärka de föreningsdrivna biograferna och visningsorganisationerna,
- det saknas tydliga förslag på hur digitaliseringen inom scenkonst, konserter, bildkonst och litteratur kan understödjas,
- ett särskilt stöd för att utveckla kulturarrangörernas arbete med att sprida digitalt sänd kultur ska inrättas på Kulturrådet.

Inledning

Folkets Hus och Parker har beretts möjlighet att inkomma med remissvar på betänkandet "Från kris till kraft" av utredningen för Återstart för kulturen (SOU 2021:77).

Folkets Hus och Parker är en riksorganisation med 520 medlemmar i hela landet som tillhandahåller mötesplatser för föreningsliv, offentliga och privata aktörer. Medlemsföreningarna bedriver publika kulturverksamheter främst inom scenkonst, konserter, bildkonst, film och live på bio.

Pandemin har inneburit ett mycket hårt slag mot folkrörelsens olika verksamheter och under långa perioder har de i princip varit nedstängda. Kulturbranschen har överlag tagit ett oproportionerligt stort ansvar i förhållande till andra delar av samhället. Detta har inneburit svåra ekonomiska skador.

Pandemin har också inneburit att den ideella sektorn tappat ideella resurser och specifika kompetenser saknas på vissa håll i landet. Det kommer att ta lång tid att komma tillbaka och vissa förutsättningar har ändrats i grunden genom den snabba digitala utvecklingen, på gott och ont.

Det är viktigt att komma ihåg att återstarten inte är en händelse, utan en process som kommer att ta tid. Därför behöver staten under de tre kommande åren fortsatt tillhandahålla extra stöd.

Folkets Hus och Parker anser att utredningen Återstart för kulturen i sitt betänkande lyckats beskriva många av de utmaningar som kultursektorn står inför och kommer med en rad skarpa förslag på lösningar. Vi har i vårt remissvar valt att fokusera på de förslag som vi anser är otydliga, bör avslås eller på sådant vi menar saknas.

5.5.3 Offentlig konst som utvecklingsområde, 5.5.4 Bedömning

Folkets Hus och Parker håller med om att konsten är en viktig del av gestaltad livsmiljö. Utredningen skriver att "I ljuset av både samhällsmålet och delaktighetsmålet är det viktigt att arbetet med gestaltad livsmiljö och offentlig konst bedrivs i hela landet". Riksorganisationen vill här passa på att påpeka att genom vår infrastruktur av mötesplatser i hela landet, inte minst i glesbygd och förortsområden, har vi möjlighet att nå ut på ett effektivt sätt.

Vi vill påminna om att fram till 2010 angavs i regleringsbrevet till Kulturrådet specifikt en post för gestaltningar för Folkets Hus och Parker. Därefter minskade anslaget betydligt och bidraget beslutas idag av myndigheten.

7.2.2 Återstarts- och utvecklingsstöd för en starkare kultursektor

Nationellt återstarts- och utvecklingsstöd

Folkets Hus och Parker ställer sig positiv till utredningens förslag om att avsätta 225 miljoner kronor per år 2022-2023. Vi vill dock poängtera att medlen även måste kunna användas för att understödja den ideella kultursektorns återstart.

Förstärkning för utveckling och återstart inom kultursamverkansmodellen

Riksorganisationen tillstyrker förslaget om att förstärka anslagen till regional kulturverksamhet med 100 miljoner årligen 2022-2023. Vi menar att dock att civilsamhället tydligare måste finnas med i de regionala satsningarna. Inte sällan innehåller de regionala kulturplanerna bra beskrivningar om den ideella kultursektorns potential, men i praktiken avsätts för liten andel av medlen till detta område.

Stöd för återstart och utveckling inom filmsektorn

Folkets Hus och Parker ställer sig positiv till förslaget om att förstärka statsbidrag till film med 50 miljoner kronor årligen 2022-2023. Vi delar utredningens beskrivning i 4.7.2 om de ökade utmaningarna för de föreningsdrivna biograferna i konkurrensen med VOD-tjänsterna, men saknar förslag om behovet av att stärka visningsorganisationerna samt deras medlemmar.

7.2.3 Kulturcheckar som stimulansstöd

Vi förstår avsikten med utredningens förslag om att dela ut kulturcheckar till människor i Sverige som fyllt 18 år. För att återstarten ska vara möjlig krävs att publiken kommer tillbaka och det kan i vissa avseenden ta längre tid för vissa målgrupper och inom vissa kulturyrtringar. Samtidigt är det tydligt att marknaden är bäst på att ta hand om försäljningen av biljetter.

Svensk Handel utsåg 2021 *Evenemangsbiljetten* för kultur och sport till årets julklapp. Även om återstarten fördröjts ytterligare på grund av utbrottet av Omikron så visar detta att handeln bäst klarar av att hitta nya marknadsföringsidéer för att sälja biljetter.

Det kommer också krävas en omfattande administration för att genomföra förslaget med kulturcheckar. Administration som kommer att kosta pengar som istället kunde ha använts för att stärka kulturaktörer i återstartsprocessen.

Om kulturcheckar skulle införas menar vi att ett troligt scenario är att de företrädesvis skulle användas av den enskilde som subvention av ett dyrare evenemang och i mindre utsträckning stimulera ökad biljettförsäljning för lokal kultur i mindre städer.

Folkets Hus och Parker avstyrker utredningens förslag om att dela ut kulturcheckar och menar att de 585 miljoner kronorna istället ska användas för att stärka de ideella kulturarrangörerna under de kommande tre åren.

7.3.3 Stärk kultursamverkansmodellen

Folkets Hus och Parker ställer sig bakom förslaget om en permanent ökning av finansieringen av kultursamverkansmodellen med 100 miljoner kronor från och med 2024, men framför samma argument som ovan under 7.2.2 (Förstärkning för utveckling och återstart inom kultursamverkansmodellen).

7.3.4 Stärk förutsättningarna för civilsamhällets kulturaktörer

Utredningen har i beskrivningen av utvecklingsområdena fångat flera av de utmaningar som ideell sektor står inför med anledning av pandemin. Därför är det förvånande att läsa om förslagen för civilsamhället från 2024: Kulturrådets anslag för detta ändamål föreslås utökas med 3,5 miljoner kronor.

Sammantaget föreslår utredningen ekonomiska satsningar om 3,9 miljarder kronor. Att inte ens avsätta en promille för civilsamhällets utmaningar är Folkets Hus och Parker starkt kritiska till.

7.6.6 Följ kulturlivets förutsättningar att producera och tillgängliggöra kultur digitalt

Riksorganisationen menar att utredningens beskrivningar under utvecklingsområdena kring behoven av att stärka möjligheterna att producera och tillgängliggöra kultur digitalt är bra. Men utredningen ger en alltför ensidig bild. Tillgängliggörande av digitala produktioner handlar inte enbart om att rikta sig till enskild kulturkonsumtion i hemmet. Den modell som Folkets Hus och Parker under lång tid har byggt upp innebär att människor samlas och tillsammans på en biograf tar del av digitalt sänd högklassig scenkonst och kultur. Men vår verksamhet saknar i dagsläget statligt stöd vilket begränsar möjligheterna till utveckling.

Riksorganisationen anser att utredningens förslag är allt för passiv. Folkets Hus och Parker vill se ett riktat stöd för arrangörer inom scenkonst, konserter, bildkonst och litteratur att utveckla den digitala tillgängligheten. Ett sådant stöd fördelas bäst av Kulturrådet.

7.9.1 Analysera och kartlägg orsaker till ojämlikt deltagande

Folkets Hus och Parker är positiva till att Myndigheten för kulturanalys får i uppdrag att analysera och kartlägga hinder för jämlikt deltagande i kulturlivet. Folkets Hus och Parker anser vidare att MYKA ska föreslå för regeringen hur dessa hinder kan motverkas.

7.10.4 Utred förutsättningarna för en kulturstiftelse

Folkets Hus och Parker ser behovet av att det finns flera finansieringskällor. Utöver en stark offentlig finansiering från stat, regioner och kommuner behövs även privata finansieringskällor. Samtidigt gäller det att hitta rätt form för att stimulera ökad privat finansiering. Utredningens förslag påminner om det bakomliggande och initiala syftet med Kulturbryggan.

Att matcha statliga och privata medel i en gemensam fond kan tillsynes verka enkelt, men har i praktiken visat sig vara svårt att genomföra. Det framstår som mer logiskt att den aktör som vill gå in med större privata insatser gärna själv vill kontrollera hur användningen ska gå till.

För Riksorganisationen Folkets Hus och Parker

Calle Nathanson, vd